

IJTIMOY ANGLAGANLIK VA IJTIMOY XULQ-ATVOR

Toshmuhamatova Zuxraxon Rustam qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Gumanitar fanlar fakulteti Milliy g'oya,

ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 1-bosqich talabasi

zuxra06700@gmail.com

Norbekov Lazizbek

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Gumanitar fanlar fakulteti Milliy g'oya,

ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 1-bosqich talabasi

laziznorbekov36@gmail.com

Mirqosimova Hulkar

Ilmiy rahbar, Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy anglaganlik va ijtimoiy xulq-atvor o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish psixologiya, pedagogika va sotsiologiyaning dolzarb masalalaridan biridir. Ijtimoiy anglaganlik – shaxsning o'z harakatlari, atrofdagilarning his-tuyg'ulari va ijtimoiy normalarni tushunish qobiliyati bo'lib, u ijtimoiy xulq-atvorning asosiy regulyatori hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasining “Yoshlar siyosati to'g'risida”gi Qonuni va “O'zbekiston – 2030” strategiyasida yoshlarda ijtimoiy mas'uliyat, huquqiy ong va sog'lom xulq-atvorni shakllantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Ushbu tezisda ijtimoiy anglaganlikning tarkibiy qismlari, uning xulq-atvorga ta'sir mexanizmlari hamda o'smirlarda ijobiy ijtimoiy xulq-atvorni rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari tahlil qilinadi.

Kalit soʻzlar: ijtimoiy anglaganlik, ijtimoiy xulq-atvor, empatiya, ijtimoiy normalar, prosotsial xulq, huquqiy ong, psixologik mexanizmlar, yoshlar siyosati.

Аннотация: В современном обществе изучение взаимосвязи между социальным осознанием и социальным поведением является одной из актуальных проблем психологии, педагогики и социологии. Социальное осознание – это способность человека понимать свои действия, чувства окружающих и социальные нормы, что выступает основным регулятором социального поведения. В Законе Республики Узбекистан «О государственной молодежной политике» и Стратегии «Узбекистан – 2030» формирование социальной ответственности, правового сознания и здорового поведения у молодежи определено приоритетной задачей. В данном тезисе анализируются компоненты социального осознания, механизмы его влияния на поведение, а также педагогико-психологические факторы развития позитивного социального поведения у подростков.

Ключевые слова: социальное осознание, социальное поведение, эмпатия, социальные нормы, просоциальное поведение, правовое сознание, психологические механизмы, молодежная политика.

Abstract: In modern society, studying the relationship between social awareness and social behavior is one of the pressing issues in psychology, pedagogy, and sociology. Social awareness is the ability of an individual to understand their own actions, the feelings of others, and social norms, serving as the main regulator of social behavior. The Law of the Republic of Uzbekistan “On State Youth Policy” and the “Uzbekistan – 2030” Strategy prioritize the formation of social responsibility, legal consciousness, and healthy behavior among young people. This thesis analyzes the components of social awareness, the

mechanisms of its influence on behavior, and the pedagogical-psychological factors for developing positive social behavior in adolescents.

Keywords: social awareness, social behavior, empathy, social norms, prosocial behavior, legal consciousness, psychological mechanisms, youth policy.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida insonlarning o‘zaro munosabatlari, jamiyatdagi xulq-atvor me‘yorlari va shaxsning ijtimoiy mas‘uliyati masalalari alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ijtimoiy anglaganlik (social awareness) – bu shaxsning o‘ziga, boshqalarga va ijtimoiy vaziyatga nisbatan ongli munosabati, hissiyotlarni tushunish va ularga mos ravishda harakat qilish qobiliyatidir. Ijtimoiy xulq-atvor esa insonning jamiyatda qabul qilingan normalar, qadriyatlar va qoidalar asosida namoyon bo‘ladigan harakatlari majmuidir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot O‘zbekistonning turli hududlaridagi umumta’lim maktablari va kollejlarning 14–17 yoshdagi 120 nafar o‘quvchisi ishtirokida o‘tkazildi. Nazariy tahlil, taqqoslash, empirik usullar va pedagogik tajriba metodlaridan foydalanildi.

NATIJALAR

Empatiya ko‘rsatkichi yuqori o‘quvchilar 68% ni tashkil etdi. Ijtimoiy normalarni bilish 74% darajada. Treningdan so‘ng tajriba guruhida prosotsial xulq 38% dan 79% gacha oshdi.

XULOSA

Yuqori ijtimoiy anglaganlik prosotsial xulq-atvorning yuqori darajasi bilan bog‘liq. Maxsus treninglar orqali ijtimoiy anglaganlikni oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G‘oziyev E.G. Umumiy psixologiya. – T.: 2002.
2. Xaydarov F.I. Umumiy psixologiya. – T.: 2020.
3. Karimova V.M. Ijtimoiy psixologiya. – T.: 2010.